

Sygn. akt V CK 682/03

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 października 2004 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Barbara Myszka (przewodniczący)

SSN Kazimierz Zawada

SSA Elżbieta Strelcow (sprawozdawca)

Protokolant Piotr Malczewski

w sprawie z powództwa M. D. reprezentowanego przez

przedstawicielkę ustawową D. C.

przeciwko Gminie J.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 8 października 2004 r.,

kasacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego w J.

z dnia 25 września 2003 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Małoletni powód M. D. reprezentowany przez matkę D. C. w pozwie skierowanym przeciwko Gminie J. domagał się zasądzenia zadośćuczynienia w kwocie 20 000 złotych za skutki urazu jakiego doznał 4 grudnia 1998 roku w prowadzącym przez pozwaną przedszkolu.

Pozwana Gmina wnosila o oddalenie powództwa podnosząc w oparciu o art. 442 § 1 k.c. zarzut przedawnienia roszczenia powoda.

Wyrokiem z 30 grudnia 2002 roku Sąd Rejonowy w J. zasądził od pozwanej Gminy na rzecz powoda kwotę 8 000 złotych a w pozostałym zakresie powództwo oddalił.

Podstawą tego rozstrzygnięcia stało się ustalenie Sądu Rejonowego, iż małoletni powód w dniu 4 grudnia 1998 roku w prowadzonym przez pozwaną Przedszkolu Nr 16 w J. doznał zerwania opuszki palca wskazującego prawej ręki. Do urazu doszło w wyniku przytrzaśnięcia palca powoda drzwiami od toalety przez inne dziecko opuszczające toaletę. Leczenie szpitalne małoletniego trwało od 4 grudnia do 21 grudnia 1998 roku. Po tym czasie małoletni wrócił do przedszkola i uczęszczał do niego do stycznia 2000 roku. Okoliczności wypadku jakiemu uległ małoletni powód były przedmiotem protokołu Nr 1/98 sporządzonego w grudniu 1998 roku przez dyrektora oraz nauczyciela Przedszkola Nr 16 w J. W sierpniu 2000 roku przedstawicielka ustawowa małoletniego, która o wypadku syna dowiedziała się w dniu zdarzenia, zakwestionowała prawidłowość sporządzonego protokołu w doniesieniu do Prokuratury Rejonowej w J. Postępowanie w tej sprawie umorzone zostało prawomocnie 29 sierpnia 2001 roku. W grudniu 2001 roku przedstawicielka ustawowa małoletniego powoda wniosła do Sądu Rejonowego w J. pismo procesowe nazwane „wnioskiem o całkowite zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie adwokata z urzędu”. Oceniając zasadność roszczenia powoda Sąd Rejonowy uznał, że pismo to stanowiło pozew przerywający bieg trzyletniego terminu przedawnienia z art. 442 § 1 k.c. a zważywszy na okoliczność, że stan zdrowia małoletniego powoda nie ulegał pogorszeniu, małoletni nauczył się

operować uszkodzonym palcem, Sąd Rejonowy uznał, że odpowiednią sumą zadośćuczynienia za krzywdę będzie kwota 8 000 złotych. Podniósł też Sąd Rejonowy, dodatkowo, iż nawet przy ocenie, iż roszczenie powoda uległo przedawnieniu to nieuwzględnienie zarzutu przedawnienia znajduje oparcie w art. 5 k.c.

Sąd Okręgowy w J. rozpoznający sprawę w wyniku apelacji obu stron, nie podzielił stanowiska Sądu Rejonowego co do skutków materialnych pisma procesowego wniesionego przez przedstawicielkę ustawową powoda do Sądu Rejonowego w J. w dniu 4 grudnia 2001 roku. W ocenie Sądu Okręgowego pismo to miało charakter przygotowawczy do ewentualnego procesu, o czym świadczy jego jednoznaczna treść, a zatem nie może być uznane za czynność prawną podjętą bezpośrednio w celu dochodzenia roszczenia. Czynnością taką był pozew wniesiony w dniu 24 grudnia 2001 roku i z datą jego wniesienia wiązać należałoby skutek w postaci przerwania biegu terminu przedawnienia. Podzielając przy tej ocenie stanowisko Sądu I instancji, że roszczenie powoda wywodzone z czynu niedozwolonego ulega przedawnieniu w trzyletnim terminie określonym w art. 442 § 1 k.c., a poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia 4 grudnia 1998 roku, Sąd Okręgowy stwierdził, że roszczenie powoda uległo przedawnieniu w dniu 5 grudnia 2001 roku, zatem strona pozwana z mocy art. 117 § 2 k.c. mogła skutecznie uchylić się od zaspokojenia roszczenia. Odnosząc się do wyrażonego marginalnie przez Sąd Rejonowy poglądu co do istnienia podstaw pozwalających na nieuwzględnienie przedawnienia roszczenia powoda w oparciu o art. 5 k.c., Sąd Okręgowy stwierdził, że w realiach niniejszej sprawy nie występują takie okoliczności, które uzasadniałyby ocenę, że skorzystanie przez stronę pozwaną z zarzutu przedawnienia stanowi w świetle zasad współżycia społecznego nadużycie prawa. Podkreślił przy tej ocenie Sąd Okręgowy, że nie zostało wykazane aby po stronie wierzyciela zachodziły takie wyjątkowe okoliczności, które usprawiedliwiałyby jego ponad trzyletnią beczynność w dochodzeniu roszczenia zaś zachowaniu pozwanego nie można zdaniem Sądu Okręgowego przypisać cechy naganności. Kierując się powyższymi racjami Sąd Okręgowy oddalił apelację powoda a uwzględniając apelację strony pozwanej zmienił wyrok Sądu Rejonowego przez oddalenie powództwa.

Kasacja powoda od tego wyroku oparta została na obu podstawach z art. 393¹ k.p.c. W ramach podstawy naruszenia przepisów postępowania skarżący zarzucił mające wpływ na wynik sprawy naruszenie art. 130 § 1 zdanie drugie i art. 187 k.p.c., polegające na przyjęciu, że pismo powoda z dnia 4 grudnia 2001 roku stanowiło wyłącznie wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych z pominięciem okoliczności, że pismo to – poza niewłaściwym jego oznaczeniem – zawierało elementy pozwu określone w art. 187 k.p.c. W ramach podstawy kasacyjnej z pkt 1 art. 393³ k.p.c. skarżący zarzucił naruszenie art. 5 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie.

W oparciu o powyższe zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w J. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Słusznie skarżący zarzuca, iż dokonując oceny skutków materialnoprawnych pisma procesowego powoda z dnia 4 grudnia 2001 roku Sąd Okręgowy nadał mu charakter inny niż to wynika z treści wyrażonej w nim woli powoda, kierując się przede wszystkim jego oznaczeniem jako „wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienia adwokata z urzędu”. Niesporny jest w orzecznictwie pogląd, iż wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie adwokata z urzędu nie jest czynnością przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia. Rzecz jednak w tym, że jak to stanowi art. 130 § 1 zdanie drugie k.p.c., mylne oznaczenie pisma procesowego lub jego oczywista niedokładność nie stanowi przeszkody w rozpoznaniu go we właściwym trybie, gdy sens pisma świadczy w dostateczny sposób o woli jego autora [tak też Sąd Najwyższy w niepub. postanowieniu z dnia 10 marca 2000 r. IV CKN 830/00]. Pismo powoda z dnia 4 grudnia 2001 roku istotnie zatytułowane zostało jako „wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie adwokata z urzędu” jednocześnie jednak zawiera dokładnie określone żądanie zasądzenia na rzecz powoda z przytoczeniem okoliczności uzasadniających żądanie oraz dowodów na ich poparcie (załączone do pisma zaświadczenia lekarskie o stanie zdrowia powoda). Trafnie w tych warunkach

zarzuca skarżący, iż zawierając nadto oznaczenie właściwego sądu, określenie stron, wskazanie dowodów i podpis przedstawiciela ustawowego powoda, pismo to winno zostać uznane w zakresie jego oznaczenia za dotknięte oczywistą niedokładnością wymagającą wezwania do jej usunięcia bądź odebrania od strony odpowiedniego wyjaśnienia na posiedzeniu niejawnym (art. 152 zdanie drugie k.p.c.) [zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5.II.1999 r. III CKN 1211/98 OSNC 1999 Nr 7-8 poz. 139 oraz nie pub. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21.I.2000 r. II UKN 741/99 i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10.III.2000 r. IV CZ 19/2000].

Sąd Rejonowy w J. mając wątpliwości co do rzeczywistej treści pisma z 4 grudnia 2001 roku, zarządzeniem z 7 grudnia 2001 roku (k.12 akt) wezwał przedstawicielkę ustawową do wypowiedzenia się w określonym terminie – pod rygorem przyjęcia pisma 4 grudnia 2001 roku jako pozwu – czy pismo to stanowi pozew czy tylko wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych. W odpowiedzi na to wezwanie przedstawicielka ustawowa powoda wyjaśniła (k.14 akt), że składając pismo z 4 grudnia 2001 roku uważała, że może pozew połączyć z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych. Treść tego wyjaśnienia w sposób nie budzący wątpliwości pozwalała na przyjęcie, że rzeczywistym zamiarem powoda wyrażonym w piśmie z 4 grudnia 2001 roku było wniesienie pozwu wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych. Wprawdzie wyjaśnienie to złożone zostało po upływie określonego stronie zarządzeniem z dnia 7 grudnia 2001 roku terminu a Sąd Rejonowy - zgodnie z przyjętym w zarządzeniu założeniem co do skutków braku wyjaśnienia w terminie, zarządzeniem z 8 stycznia 2002 roku - k. 2-3 akt - traktując pismo jako pozew wezwał stronę do uzupełnienia jego braków, a następnie, wobec nieuzupełnienia braków pozwu w tygodniowym terminie zarządzeniem z 25 stycznia 2002 roku pozew zwrócił, jednakże okoliczności te nie stanowią o niewywołaniu skutków materialnoprawnych i procesowych pisma z 4 grudnia 2001 roku, skoro postanowieniem z 11 marca 2002 roku Sąd Okręgowy w J. uchylił zarządzenie o zwrocie pozwu.

Trafnie w tych warunkach Sąd Rejonowy uznał, że wniesienie przez powoda w dniu 4 grudnia 2001 roku pisma procesowego niewłaściwie oznaczonego stanowiło czynność przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia roszczenia

a zatem przerwało bieg terminu przedawnienia z art. 442 § 1 k.p.c., który upływał w dniu 5 grudnia 2001 roku. Odmienna ocena skutków prawnych pisma z 4 grudnia 2001 roku dokonana przez Sąd II instancji nie znajduje oparcia w materiale dowodowym sprawy i sprzeczna jest ze wskazaną interpretacją art. 130 § 1 zdanie drugie k.p.c.

Zasadność zarzutu kasacji opartego na jej podstawie z art. 393¹ pkt 2 k.p.c. czyni bezprzedmiotowym zarzut naruszenia art. 5 k.c. wskazany w ramach podstawy kasacji z art. 393¹ pkt 1 k.p.c.

Wobec uznania kasacji za opartą na usprawiedliwionej podstawie w wyżej wskazanym zakresie Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 393¹³ § 1 k.p.c.